

Az Általános Földtani Szemle régi-új arca

General Geological Review –
an old and new journal

KÁZMÉR Miklós¹

A Szemle története

Az Általános Földtani Szemle 1971-ben született, azon cikkek közlésére, melyeket – akár terjedelmük, akár témájuk miatt – a Magyarhoni Földtani Társulat első folyóiratának, az akkor éppen százéves Földtani Közlönynek kereteibe – részben terjedelmi korlátok miatt – nem lehetett beilleszteni (DUDICH et al., 1998, p. 48).

Az akkoriban születő lemeztektonika mozgalmas életét (CSASZÁR & HAAS, 1974, HORVÁTH, 2000) tükrözte a hazai lapok közül a Magyar Állami Földtani Intézet Évkönyve, a Földtani Kutatás, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Annales-e² és az Általános Földtani Szemle. Ma már klasszikusnak számító cikksorozatát ez utóbbiban publikálta SZEPESHAZY Kálmán (1973—1979) a Pannon-medence aljzatát alkotó képződmények és a kárpáti hegységkeret összefüggéseiről. WEIN Györgynek (1978) a középmagyarországi szerkezeti vonal eltolódásos tektonikai jellegét megállapító cikke is itt jelent meg először. BALLA Zoltán (pl. 1981, 1987) merész és mindig nagy vitát kavarázó ösföldrajzi rekonstrukciói is itt láttak eleinte napvilágot.

1984 óta rendszeresen jelentek meg szakmai továbbképzési anyagok (HAAS, 1984, KÖVÁRINÉ GULYÁS 1987, KÁZMÉR 1987, SZTANÓ 1990, HARANGI, 1990). Nem egy OTKA-projekt választotta fórumul eredményeinek gyors közlésére a Szemlét (VORÓS, 1990, CSASZÁR, 1995).

A Szemle másfél évtizeden át „könyvatosként”, vagyis stencilgéppel sokszorosítva jelent meg. Az ofszet-jellegű gyorsnyomatásra áttérve 1985-től lehetővé vált a BUJTOR László geológus kollégánk által A3 formátumban írógéppel elkészített oldalak fotografiai kicsinyítése; így „az egyre fokozódó papírhány”³ ellenére az egy folyóiratoldalon közölt információ mennyisége majdnem négyszeresére nőtt. 1992-től számítógépes szedéssel és tördeléssel készült a lap.

Az igen gazdaságos nyomdatechnika tette lehetővé, hogy a Szemle orozslánrészt vállaljon a hazai nagyvállalati geológiai kutatás fénykorában felhalmozott tudás közkinccsé tételében. KÖRÖSSY László az olajipari kutatás 1911 és 1980 közötti történetét írta meg nyolc részben – egyenként is jelentős terjedelemben –, térképekkel, szelvényekkel és fúrási rétegsorokkal gazdagon dokumentálva. Az eddig megjelent öt részt (KÖRÖSSY, 1987—1992) ebben a számban követi a hatodik (KÖRÖSSY, 2004); további kettő sajtó alá rendezése pedig folyamatban van.

A rendszerváltáskor az addig kisebb-nagyobb döccenőkkel megjelenő Szemle jövője bizonytalanná vált. A kiadó Magyarhoni Földtani Társulat kritikus anyagi helyzete először időbeli eltolódásokat⁴, majd a lap megjelenésének szüneteltetését eredményezte.

Kilenc éves szünet után CSONTOS Lászlónak, az Általános Földtani Szakosztály elnökének felkérésére a szerkesztő, KÁZMÉR Miklós elvállalta a Szemle további, immár teljesen elektronikus szerkesztését. Ez szerencsésen egybeesett a KÖRÖSSY László iránt tanítványi tiszteletet érző személyek,

¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem, Öslénytani Tanszék, 1518 Budapest, Pf. 120.

E-mail: kazmer@judens.elte.hu

² Annales Scientiarum Universitatis Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae, Sectio Geologica.

³ Ez volt hosszú éveken át a Földtani Közlöny szerzői útmutatójának standard mondata (eltörölve kb. 1992-ben), mellyel valamely ösmaradvány vagy ásvány csak egyetlen képen való bemutatását engedélyezték.

⁴ A Földtani Társulat Elnöksége 1988-ban, az éppen soros anyagi problémákon a Szemle és a többi könyvatos megszüntetésével próbált úrrá lenni. A Választmány elé terjesztett határozati javaslatot azonban a hozzászólások nem támogatták, kimutatván, hogy a Szemle a Közlöny kiadási költségének 16 %-áért az utóbbiét majd' négyszeresen meghaladó hatástényezőt (impakt faktort) produkál a magyarországi lapokban, vagyis egy Szemle-cikkre 3.75-ször annyian hivatkoznak a hazai földtani irodalomban, mint Közlöny-cikkre.

ill. cégek anyagi felajánlásával, mely lehetővé tette a nagy köolajföldtani összefoglaló mű hátralévő részeinek elektronikus formába öntését.

Tervek

Terveink szerint az Általános Földtani Szemle a továbbiakban is meg fog jelenni, az eddigi sikeres munkálkodásának szellemében. A létező hazai földtani folyóiratpalettát olyan műfajokkal kívánja színesíteni, melyek másutt alul- vagy egyáltalán nem reprezentáltak.

- A hazai nyersanyagkutatás fénykorában felhalmozódott tudás – akár monografikus – közzététele. A Körössy-féle köolajföldtani tanulmányok sikerén felbuzdulva várunk további kisebb-nagyobb munkákat a szén-, bauxit-, szinesérc, valamint nem utolsó sorban az uránkutatás köréből. Nemércek, víz és építőipari nyersanyagok, no meg a külföldi kutatások eredményei legalább magyar nyelven váljanak közkinccsé.
- Szakmai továbbképző cikkek, hosszabb tanulmányok, monográfiák. Ezek valamely, a szerző által behatóan ismert részterület irodalmi összefoglalói, a személyes tapasztalatokkal is kiegészítve.
- Továbbképző kurzusok tananyaga.
- Megvédett doktori értekezések, szakdolgozatok, érett diákköri munkák. Ezek a csak 1—2 példányban, könyvtárak mélyében rejtőző munkák így közkinccsé válhatnak.
- Szakmai kirándulásvezetők. E tekintetben a hazai kiadási gyakorlat igen elmaradott. Míg pl. a bukaresti Földtani és Geofizikai Intézet angol nyelvű kirándulásvezető-sorozata már az ötvenedik kötet körül jár – köztük számos a bejárt terület monográfiájának tekinthető –, addig a hazai gyakorlatban még a bibliográfiai egységesítés, a visszakereshetőség sincsen megoldva.
- Nagyon hiányos a legtöbb geológus megélhetését biztosító alkalmazott (környezetföldtani, mermőkeológiai, vízföldtani) tudományág magyar nyelvű szakirodalmi háttere. Ezek a kutatási ágak egyszerre tudományosak és gyakorlatiak. Véleményünk szerint a kettő nem választható el egymástól. A gyakorlatnak szüksége van a tudományos háttérre, a tudománynak hasznos a gyakorlati alkalmazás. Különösen az esettanulmányok közlése tarthat számot nagyobb érdeklődésre.

A majd tíz évi szünet után újrainduló Általános Földtani Szemle a fentiekből kiderülő ürt kívánja betölteni. Globalizálódó világunkban csak az érhet el sikereket, aki a saját hazájában, az anyanyelven is képes eredményeit kifejezni, közzétenni, hogy aztán ő maga, kollégái és a következő nemzedék ezekre a szilárd alapokra támaszkodhassék.

Technikai és anyagi háttér

A fenti tervek megvalósításának technikai és anyagi hátterét is biztosítani kell. Ehhez be kívánjuk vetni az elektronika fejlődésével rendelkezésre álló publikációs módszerek szinte teljes tárházát.

A szerkesztés teljes egészében elektronikusan folyik, a kéziratok beérkezésétől a lektoráláson keresztül a cikk javításáig és megjelenéséig.

Az Általános Földtani Szemle kötetei, ill. az egyes cikkek papíron és elektronikusan egyaránt megjelennek. A lektorálás és a javítások után a szerző által kívánt példányszámban előállított különnyomatokat a szerző azonnal megkapja. A teljes füzet kinyomtatva az utolsó cikk beérkezése után készül el. Két füzet alkotja az évi egy kötetet. A kinyomtatott példányokat előfizetőkhez juttatjuk el.

A letölthető, ill. a papír változat egyaránt tartalmazhat bármennyi színes ábrát. Lehetőség van nagyobb mennyiségű adat, nagyméretű térkép közzétételére CD- vagy DVD-melléklet formájában is.

A szerkesztés, a nyomdai előkészítés, a nyomtatás és az elektronikai háttér fenntartásának költségeit a szerzők viselik. Az alkalmazott, ún. *print on demand*⁵ technológia miatt ez a hagyományos publikálás költségének töredéke lesz csak. A teljes kötetek előfizetői a nyomtatás és postázás költségét viselik. Kutatási pályázatok költségvetése ma már megengedi publikációs költség⁶ tervezését.

⁵ Csak annyi példány készül, amennyire fizető megrendelő van. Példányok nem csak az első megjelenéskor, hanem bármikor, később is előállíthatók.

⁶ Oldaldíj, *page charge*.

Irodalom

- BALLA Zoltán (1981): Magyarország kréta-paleogén képződményeinek geodinamikai elemzése. – Általános Földtani Szemle 16, 89—182.
- BALLA Zoltán (1987): A Mecsek óramutató-járással ellentétes elfordulása a krétában: paleomágneses adatok értelmezése a földtani ismeretek fényében. – Általános Földtani Szemle 22, 55—98.
- CSÁSZÁR Géza (1995): A geressei és a vértess-előtéri kréta kutatás eredményeinek áttekintése. – Általános Földtani Szemle 27, 133—152.
- CSÁSZÁR Géza & HAAS János (1974): Irodalmi áttekintés a lemeztectonikai elmélet mai helyzetéről. – Földtani Kutatás 17/3, 41—56.
- DUDICH Endre, SZÉKYNÉ FUX Vilma & DOBOS Irma (1998): A Magyarhoni Földtani Társulat harmadik félévszázada. Magyarhoni Földtani Társulat, Budapest, 116 p.
- HAAS János (1984): Mezozoós képződményeink néhány fáciesértelmezési kérdése a tengerkutatások tükrében. – Általános Földtani Szemle 20, 29—54.
- HARANGI Szabolcs (1990): Sokváltozós matematikai módszerek alkalmazása vulkáni közet sorozatok vizsgálatában. – Általános Földtani Szemle 25, 179—192.
- HORVÁTH Ferenc (2000): A lemeztectonika hazai megjelenése. *In*: KARÁTSZON Dávid (főszerk.): Magyarország földje, kitékintéssel a Kárpát-medence egészére. Magyar Könyvklub, Budapest, 50—52.
- KÁZMÉR Miklós (1987): A földtörténeti korbeosztás és időskála. – Általános Földtani Szemle 22, 191—212.
- KÖROSSY László (1987): A kisalföldi kőolaj- és földgázkutatás földtani eredményei. – Általános Földtani Szemle 22, 99—174.
- KÖROSSY L. (1988): A zala-medencei kőolaj- és földgázkutatás földtani eredményei. – Általános Földtani Szemle 23, 3—162.
- KÖROSSY L. (1989): A dráva-medencei kőolaj- és földgázkutatás földtani eredményei. – Általános Földtani Szemle 24, 3—121.
- KÖROSSY L. (1990): A Délkelet-Dunántúl kőolaj- és földgázkutatásának földtani eredményei. – Általános Földtani Szemle 25, 3—53.
- KÖROSSY L. (1992): A Duna—Tisza-köze kőolaj- és földgázkutatásának földtani eredményei. – Általános Földtani Szemle 26, 3—162.
- KÖROSSY László (2004): Az észak-magyarországi paleogén medence kőolaj- és földgázkutatásának földtani eredményei. – Általános Földtani Szemle 28, 7—119.
- KÖVÁRINÉ GULYÁS Erzsébet (1987): Kétsoros peremlyukkártyák alkalmazása szakirodalmi feldolgozásnál. – Általános Földtani Szemle 22, 181—190.
- SZEPESHÁZY Kálmán (1973): A Kárpátok és az Alföld metamorf képződményeinek kapcsolatai. – Általános Földtani Szemle 3, 5—57.
- SZEPESHÁZY Kálmán (1975a): Az Északkeleti-Kárpátok földtani felépítésének és a kárpáti térségben való nagyszerkezeti helyzetének vázlata. – Általános Földtani Szemle 8, 25—59.
- SZEPESHÁZY Kálmán (1975b): Kárpátalja mélytörései, neogén magmatizmusa és ércesedése. – Általános Földtani Szemle 8, 61—84.
- SZEPESHÁZY Kálmán (1978): A lengyelországi Szentkereszt-hegység földtanának vázlata. – Általános Földtani Szemle 11, 47—72.
- SZEPESHÁZY Kálmán (1979): A Tiszántúl és az Erdélyi-középhegység (Munții Apuseni) nagyszerkezeti és rétegtani kapcsolatai. – Általános Földtani Szemle 12, 121—198.
- SZTANÓ Orsolya (1990): Durvatörmelékes üledékek gravitációs tömegmozgásai egy geressei alsókréta tengeralatti csatornakitöltő konglomerátum példáján. – Általános Földtani Szemle 25, 337—360.
- VÖRÖS Attila (1990): Liász és dogger brachiopoda-elterjedési adatok az alp-kárpáti régió ösföldrajzi értékeléséhez. – Általános Földtani Szemle 25, 251—263.
- WEIN György (1978): A Kárpátmedence kialakulásának vázlata. – Általános Földtani Szemle 11, 5—34.